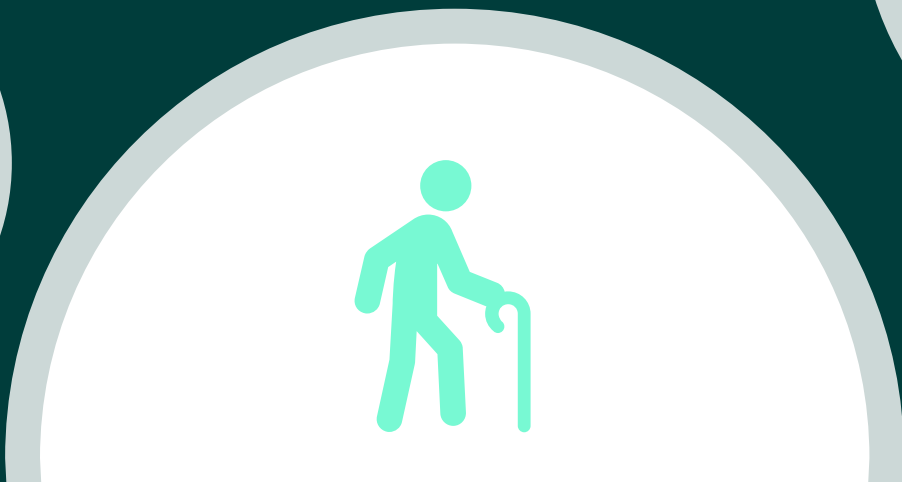
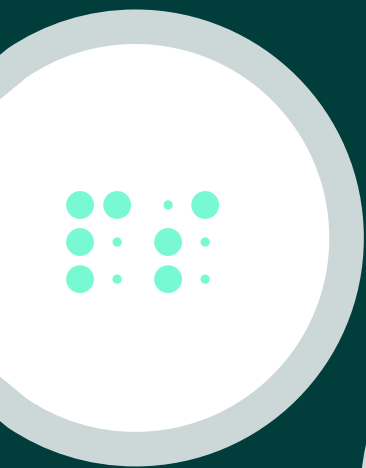

Universalus dizainas Lietuvoje: kaip viešajame sektoriuje kurti visiems prieinamą, suprantamą ir naudojamą aplinką?

Nuo 2023 m. rugsėjo 7 d. iki 2024 m. kovo 5 d.

Eglė Mordasaitė ir Rugilė Dunauskaitė

2024 vasaris

Kurk
Lietuvai

UD apibrėžimas

Universalus dizainas – toks aplinkos, gaminių ir paslaugų kūrimas, kuris suteikia vienodą galimybę ta pačia aplinka, paslauga ar daiktu naudotis kuo didesniam žmonių ratui, neišskiriant jų pagal galimybes.

Šia koncepcija besiremiantis dizainas yra svarbus veiksnys skatinant savarankiškumą, įsitraukimą į visuomeninį gyvenimą ir lygybę.

UNIVERSALUS DIZAINAS

Paslaugos

Produktai

Informacinė aplinka

Fizinė aplinka

Trukdžiai

Nuolatiniai

Laikini

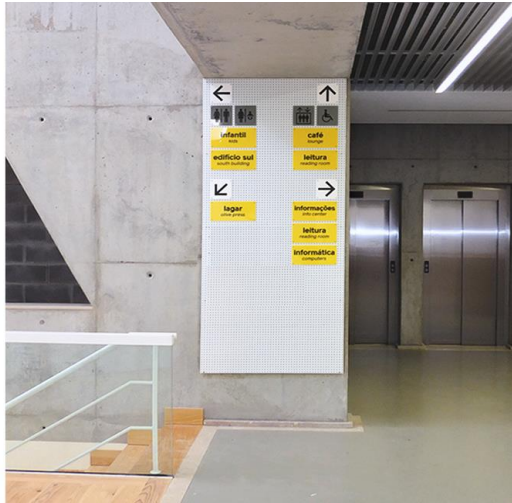
Situaciniai

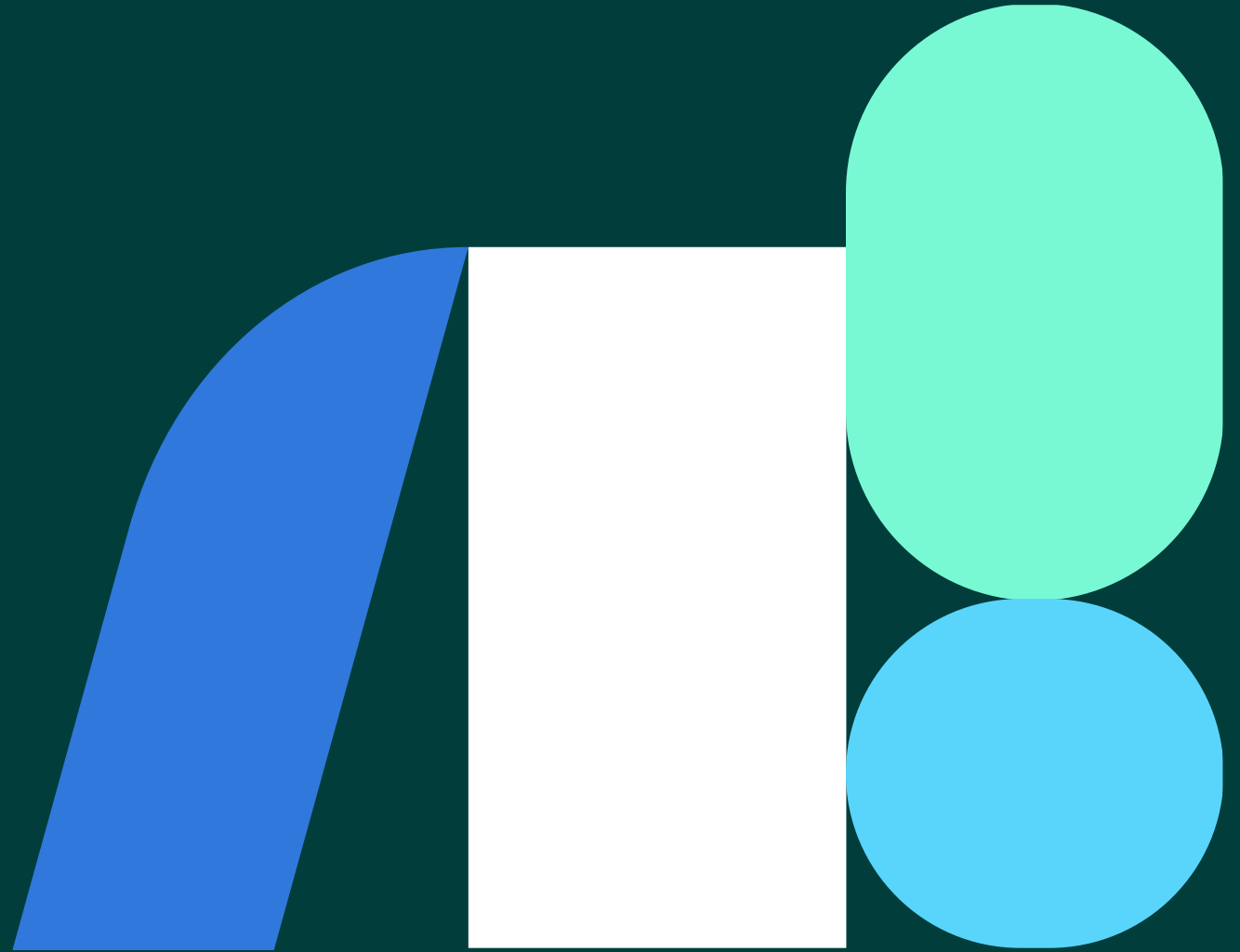
Dizainas tinkantis žmogui, turinčiam nuolatinę negalią, gali būti naudingas ir kitiems.

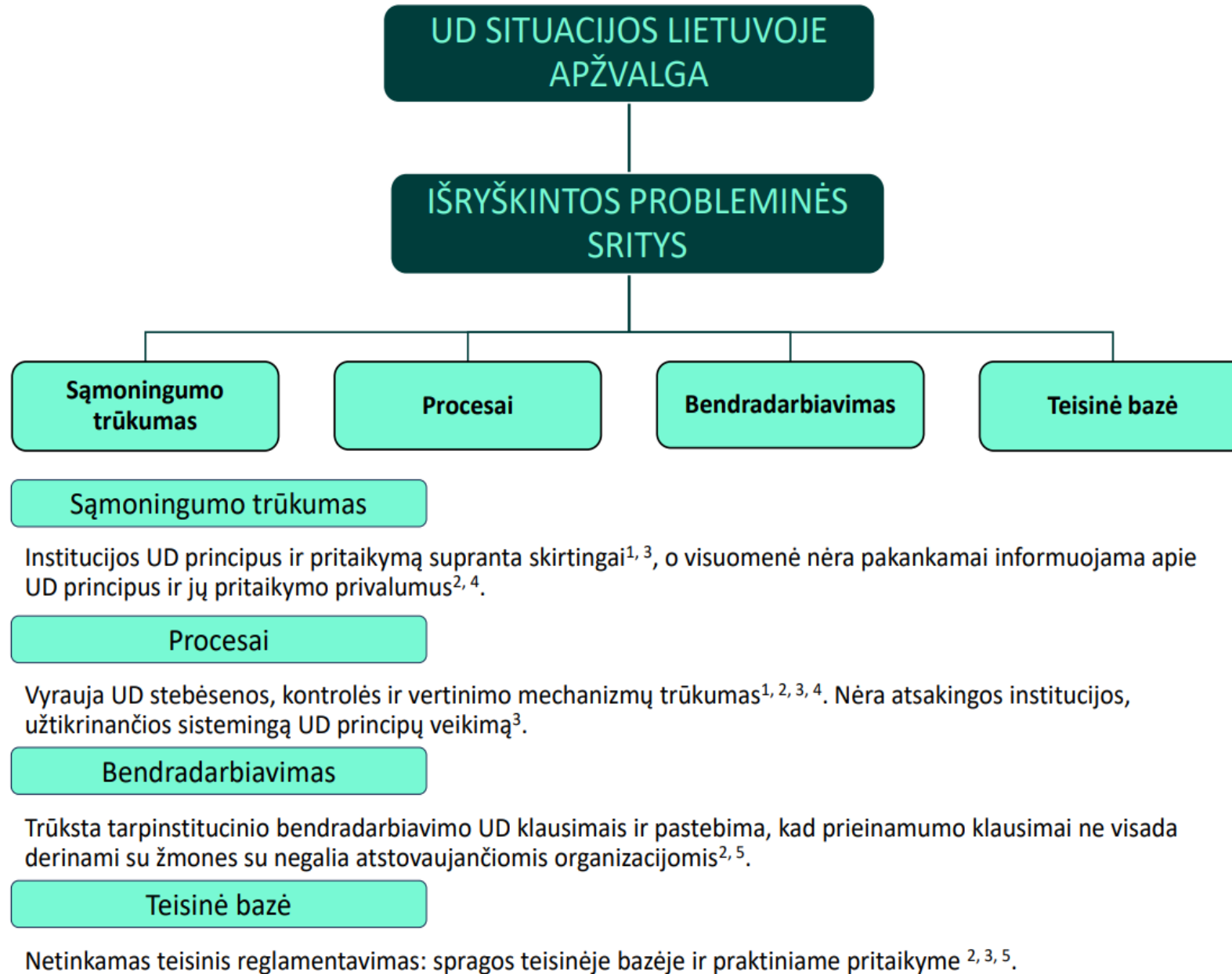
Pavyzdžiai

Kurk LT

UD situacijos Lietuvoje apžvalga

¹ Vilniaus savivaldybės universalus dizaino principų strategija „Miestas visiems“.

² Neįgaliesiems tinkamos aplinkos visose gyvenimo srityse plėtros programos pagrindimas.

³ Universalus dizainas Lietuvoje: visiems prieinamos aplinkos link.

⁴ Paslaugų prieinamumo ir gaminių tinkamumo visiems Lietuvoje gyvenantiems vartotojams kuo platesniu mastu analizė.

⁵ Žmonių, turinčių negalią teisės Lietuvoje – negalios politikos analizė.

Gerųjų regioninių užsienio praktikų apžvalga

- Atliekant apžvalgą remtasi 2013-2023 metų „Access City Award“ (liet. ES prieinamo miesto apdovanojimai) apdovanojimais ir duomenimis.
- Išskirtos dažniausiai besikartojančios praktikos, kurių miestai ėmėsi tam, kad jų aplinka būtų prieinama, suprantama ir naudojama visų gyventojų:

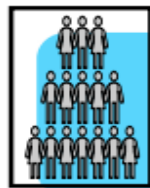
Savivaldybių prioritetų išskyrimas (svarbiausių prieinamumo problemų įvardinimas)

Žmonių su negalia, individualiais poreikiais ir vyresnio amžiaus žmonių įtraukimas

Mokymai darbuotojams prieinamumo temomis

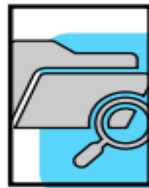
Visuomenės švietimas tolerancijos ir prieinamumo temomis

Įdarbinimo galimybių žmonėms su negalia didinimas

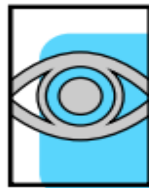
Teisinis prieinamumo įtvirtinimas

Su prieinamumu susijusių duomenų kaupimas (pvz. pastatų auditas ir būklė)

Judumo galimybių visiems užtikrinimas

Prieinamumo stebėseną (pvz. numatytų planų ir procesų sekimas ir vertinimas)

Informacijos prieinamumo visiems užtikrinimas

Prieinamumo viešajame sektoriuje kokybinis ir kiekybinis tyrimai

- **Tyrimų tikslas** – išsiaiškinti aplinkos, paslaugų ir informacijos **prieinamumo visiems situaciją** Lietuvoje bei **identifikuoti iššūkius**.

Tikslinės tyrimo grupės:

1. Senjorai

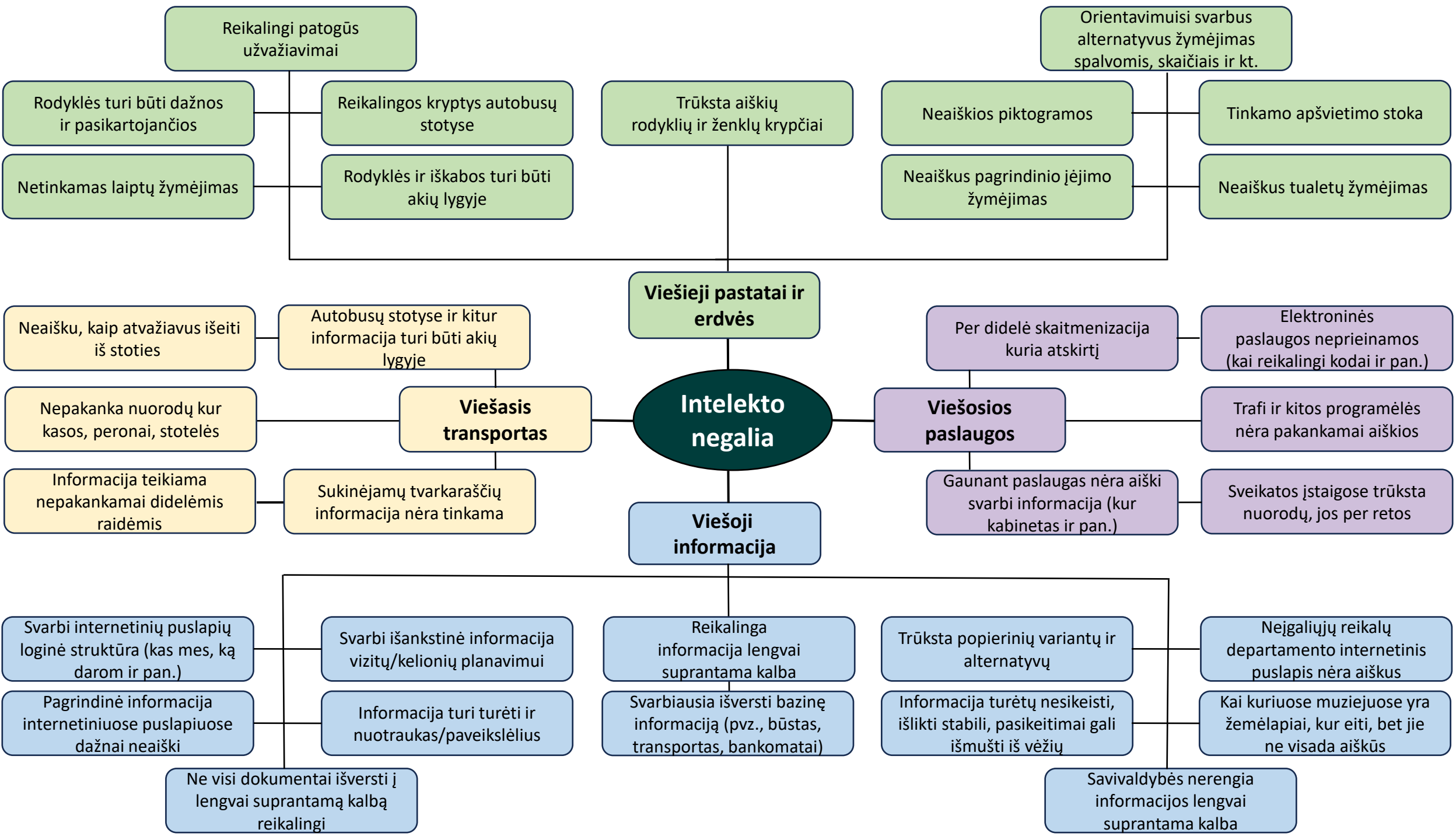
2. Asmenys su regos negalia

3. Asmenys su intelekto negalia

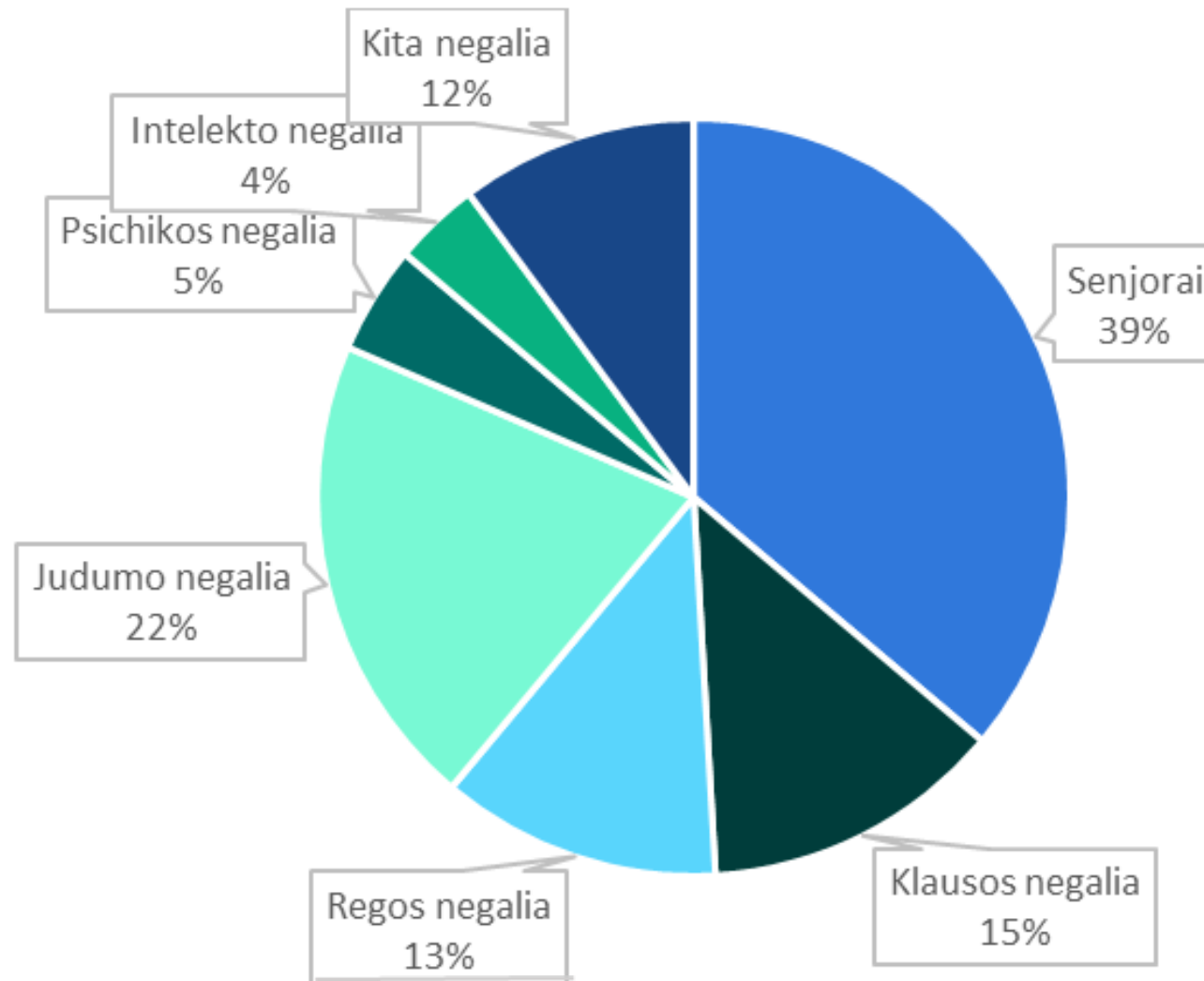
4. Asmenys su klausos negalia

5. Asmenys su psichosocialine negalia

6. Asmenys su judumo negalia

Kiekybinis tyrimas: respondentai

Tyrimė dalyvavo 133 respondentai.

Kokybinio ir kiekybinio tyrimų išvados

- Įtraukimo trūkumas.** Trūksta bendradarbiavimo tarp institucijų bei senjorų ir žmonių su negalia. 86% respondentų atsakė, jog nėra pakankamai įtraukiami savivaldos priimant sprendimus.
- Informacinės aplinkos keliami iššūkiai.** 68% respondentų trūksta arba iš dalies trūksta informacijos apie jiems priklausančias specifines viešąsias paslaugas. Savivaldybių, sveikatos priežiūros ir socialinių paslaugų įstaigų teikiama informacija buvo įvardinta kaip mažiausiai aiški ir suprantama.
- Alternatyvų svarba.** Trūksta alternatyvių būdų paslaugoms ir informacijai gauti.
- Viešojo transporto iššūkiai.** 44% respondentų susiduria su sunkumais naudojantis savo miesto viešuoju transportu, o tarpmiestinis transportas kelia iššūkių 45% respondentų.

Projekto rezultatas

Informacinės aplinkos įsivertinimo įrankis

- Padės nepasimesti informacijos jūroje ir lengviau atliepti informacinės aplinkos prieinamumo reikalavimus.
- Gali pasitarnauti kaip atmintinė prireikus greitai ir vienoje vietoje rasti informaciją.
- Padės geriau suprasti įstaigos ar institucijos informacinio prieinamumo situaciją.

4. Vizualinės informacijos prieinamumas

4.1 Iliustracijos, nuotraukos, diagramos ir kita				
Nr.	Kriterijus	X Ne	X Iš dalies	X Taip
1	Naudojamas alternatyvus tekstas netekstiniams/vaizdiniais elementams, pvz.: nuotraukoms, diagramoms, paveikslėliams, logotipams (trumpai ir aiškiai aprašoma tai, kas atvaizduota netekstiniame elemente).			
2	Grafiko, diagramos ar kitos vaizdinės medžiagos informacija pateikiama ne tik spalviniu atitikmeniu, bet ir skirtingų formų užpildu (pvz., taškeliais, brūkšneliais).			
3	Atskiros grafikų, diagramų ar kitų vaizdinių elementų dalys/kategorijos turi pavadinimus.			
4	Informacija linijomis (pvz., kilimo/kritimo kreivės), vaizduojama sudaryta iš taškų, brūkšnelių ar naudojami skirtingi linijų storiai.			
5	Vengiama ant iliustracijų rašyti tekstą.			
6	Vengiama naudoti žalios ir raudonos bei mėlynos ir geltonos spalvų kombinacijas.			
7	Nenaudojama animacija elektroniniuose dokumentuose ar prezentacijose (nebent ji būtų su garsiniu vaizdavimu).			
Rezultatas:				
Komentarai:				
Rengiant tekstą Word pagalba ir norint įterpti alternatyvų tekstą, tai labai lengva padaryti pažymėjus paveikslėlį ir viršutiniame meniu pasirinkus „Paveikslėlio formatas“ spustelėti „Alternatyvusis tekstas“ (angl. „Alt text“).				

Informacinės aplinkos įsivertinimo įrankis

Įrankis suskirstytas į aštuonias dalis:

1. Elektroninių dokumentų ir susirašinėjimo elektroniniu paštu turinio prieinamumas.
2. Spausdintos informacijos prieinamumas.
3. Teksto supaprastinimas.
4. Vizualinės informacijos prieinamumas.
5. Vaizdo ir garso įrašų prieinamumas.
6. Informacijos teikimo būdai.
7. Interneto svetainėje skelbiamos nekintančios informacijos lietuvių gestų kalba ir lengvai suprantama kalbomis rekomendacijos.
8. Internetinės svetainės prieinamumas.

Informacinės aplinkos įsivertinimo įrankis

Aktualumas:

- **Tyrimo išvados** – informacinė aplinka kelia iššūkių visoms tikslinėms grupėms. Prieinama, suprantama ir aiški informacija reikalinga visiems.
- **Nuo 2024 m. įsigaliojo LR SADM įsakymas** dėl informacijos teikimo asmenims su negalia jų pasirinktais prieinamais bendravimo būdais.

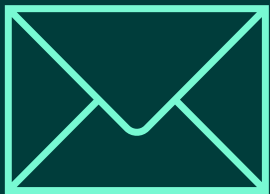
Kas toliau?

1. Įrankio tobulinimas, konsultacijos su ekspertais.
2. Projekto bei rezultato (įrankio) viešinimas.

Daugiau informacijos apie projektą galite rasti:

<https://kurkl.lt/projektai/universalus-dizainas-kaip-viesajame-sektoriuje-kurti-visiems-prieinama-suprantama-ir-naudojama-aplinka>

Kontaktai:

Eglė Mordasaitė
Projekto vadovė
egle.mordasaite@kurkl.lt

Rugilė Dunauskaitė
Projekto vadovė
rugile.dunauskaite@kurkl.lt